

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2023 m. birželio 29 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Bendra prieglobsčio ir papildomos apsaugos politika – Direktyva 2004/83/EB – Būtiniausi pabėgėlių statuso ar papildomos apsaugos statuso suteikimo standartai – 4 straipsnio 1 dalies antras sakinys – Valstybės narės bendradarbiavimas su prašytoju vertinant jo prašymui reikšmingą informaciją – Apimtis – Bendras prašytojo patikimumas – 4 straipsnio 5 dalies e punktas – Vertinimo kriterijai – Tarptautinės apsaugos suteikimo bendra tvarka – Direktyva 2005/85/EB – Tinkamas tyrimas – 8 straipsnio 2 ir 3 dalys – Teisminė kontrolė – 39 straipsnis – Apimtis – Valstybių narių procesinė autonomija – Veiksmingumo principas – Pagrįstas sprendimo priėmimo terminas – 23 straipsnio 2 dalis ir 39 straipsnio 4 dalis – Galimai įvykusio neatsižvelgimo pasekmės“

Byloje C-756/21

dėl *High Court* (Aukštasis teismas, Airija) 2021 m. lapkričio 23 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2021 m. gruodžio 9 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

X

prieš

International Protection Appeals Tribunal,

Minister for Justice and Equality

Airiją,

Attorney General

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Arabadjiev (pranešėjas), teisėjai P. G. Xuereb, T. von Danwitz, A. Kumin ir I. Ziemele,

generalinis advokatas M. Szpunar,

posėdžio sekretorė C. Strömholm, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2022 m. lapkričio 16 d. posėdžiui,

* Proceso kalba: anglų.

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- X, atstovaujamo *solicitor* B. Burns, *Rechtsanwalt* H. Hofmann ir BL P. O’Shea,
- *International Protection Appeals Tribunal, Minister for Justice and Equality, Ireland* ir *The Attorney General*, atstovaujamų M. Browne, C. Aherne ir A. Joyce, padedamų SC C. Donnelly, BL E. Doyle ir BL A. McMahon,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos J. Möller ir A. Hoesch,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos M.K. Bulterman ir J.M. Hoogveld,
- Europos Komisijos, atstovaujamos A. Azéma ir L. Grønfeldt,

susipažinęs su 2023 m. vasario 16 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvos 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų (OL L 304, 2004, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 7 t., p. 96) 4 straipsnio 1 dalies ir 5 dalies e punkto, taip pat dėl 2005 m. gruodžio 1 d. Tarybos direktyvos 2005/85/EB, nustatančios būtiniausius reikalavimus dėl pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse (OL L 326, 2005, p. 13), 8 straipsnio 2 ir 3 dalių, 23 straipsnio 2 dalies ir 39 straipsnio 4 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant X ginčą su, pirma, *International Protection Appeals Tribunal* (Skundus dėl tarptautinės apsaugos nagrinėjantis teismas, Airija) (toliau – IPAT) ir, antra, *Minister for Justice and Equality* (teisingumo ir lygybės ministras, Airija), trečia, Airija ir, ketvirta, *Attorney General* (generalinis prokuroras, Airija) (toliau kartu – IPAT ir kt.) dėl to, kad IPAT atmetė jo skundus dėl sprendimų atmesti jo prašymus suteikti prieglobstį ir papildomą apsaugą.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2004/83

- 3 Direktyva 2004/83 buvo panaikinta ir pakeista 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (OL L 337, 2011, p. 9). Tačiau, kadangi Airija nedalyvavo priimant šią direktyvą ir ji nėra jai privaloma, šiai valstybei narei ir toliau taikoma Direktyva 2004/83.

4 Direktyvos 2004/83 2 straipsnio a, d, e, f, g ir k punktuose pateiktos šios apibrėžtys:

„Šioje direktyvoje:

a) „tarptautinė apsauga“ – tai pabėgėlio ar papildomos apsaugos statusas kaip apibrėžta d ir f punktuose;

<...>

d) „pabėgėlio statusas“ – tai valstybės narės suteikiamas trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pripažinimas pabėgėliu;

e) „papildomą apsaugą galintis gauti asmuo“ – tai trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, kuris negali būti laikomas pabėgėliu, tačiau apie kurį pagrįstai galima manyti, kad jei jis arba ji būtų grąžintas (-a) į savo kilmės šalį, arba asmens be pilietybės atveju – į jo arba jos gyventą šalį, jam arba jai iškiltų realus pavojus patirti 15 straipsnyje apibrėžtus smurtinius veiksmus, kuriam arba kuriai netaikomos 17 straipsnio 1 bei 2 dalys ir kuris arba kuri negali arba dėl tokio pavojaus nepageidauja pasinaudoti tos šalies apsaugai;

f) „papildomos apsaugos statusas“ – tai valstybės narės suteikiamas trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pripažinimas papildomą apsaugą galinčiu gauti asmeniu;

g) „tarptautinės apsaugos prašymas“ – tai trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pateiktas prašymas dėl valstybės narės apsaugos, kuris arba kuri, kaip galima suprasti, siekia pabėgėlio statuso arba papildomos apsaugos statuso ir kuris arba kuri aiškiai neprašo kitokios rūšies apsaugos, kuri nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį ir kurios galima prašyti atskirai;

<...>

k) „kilmės šalis“ – pilietybės šalis ar šalys, o asmenų be pilietybės atveju – šalis, kurioje yra ankstesnė įprastinė gyvenamoji vieta.“

5 Šios direktyvos 4 straipsnyje nurodyta:

„1. Valstybės narės gali laikyti prašytojo pareiga kuo greičiau pateikti visą informaciją pareiškimui dėl tarptautinės apsaugos pagrįsti. Valstybės narės pareiga – bendradarbiaujant su prašytoju įvertinti atitinkamą su prašym[u] susijusią informaciją.

2. Šio straipsnio 1 dalyje minima informacija – tai prašytojo pareiškimai ir visa jo turima dokumentacija, susijusi su jo amžiumi, biografijos faktais, įskaitant sietinus giminaičius, tapatybę, pilietybę (-ėmis), ankstesnę (-ėmis) gyvenamąją (-osiomis) šalimi (-is) ir vieta (-omis), ankstesniais prieglobsčio prašymais, kelionės maršrutais, tapatybės bei kelionės dokumentais ir tarptautinės apsaugos prašymo priežastimis.

3. Tarptautinės apsaugos prašymas vertinamas išnagrinėjus kiekvieną atvejį individualiai ir atsižvelgiant į:

a) visus įvertintinus faktus, susijusius su kilmės šalimi sprendimo priėmimo dėl prašymo metu, įskaitant kilmės šalies įstatymus ir taisykles bei jų taikymo būdą;

- b) atitinkamus prašytojo pateiktus pareiškimus ir dokumentaciją, įskaitant informaciją apie tai, ar prašytojas buvo ar gali būti persekiojamas ar gresia smurto veiksmai;
- c) prašytojo asmeninę padėtį ir aplinkybes, įskaitant tokius veiksnius kaip biografijos faktai, lytis ir amžius, kad pagal asmenines prašytojo aplinkybes būtų įvertinta, ar prieš jį arba ją vykdyti ar galimi veiksmai galėtų būti persekiojimas arba būtų susiję su smurtu;

<...>

4. Tai, kad prašytojas jau buvo persekiojamas ar buvo imtasi smurto veiksmų arba buvo tiesiogiai grasinama persekioti ar imtis smurto veiksmų, yra rimtas pagrįstos prašytojo persekiojimo baimės ar realaus pavojaus patirti smurtą požymis, nebent yra tinkamų priežasčių manyti, kad toks persekiojimas ar smurtas nesikartos.

5. Kai valstybės narės taiko principą, pagal kurį prašytojo pareiga yra pagrįsti tarptautinės apsaugos prašymą, ir kai prašytojo pareiškimo faktai nepagrįsti dokumentais ar kitais įrodymais, tokių faktų nebūtina patvirtinti, jei:

- a) prašytojas sąžiningai stengėsi pagrįsti savo prašymą;
- b) pateikta visa prašytojo turima informacija ir tinkamas paaiškinimas dėl kitos svarbios informacijos nepateikimo;
- c) prašytojo pareiškimai yra nuoseklūs bei patikimi ir neprieštarauja turimai konkrečiai ir bendrai informacijai, susijusiai su prašytojo atveju;
- d) prašytojas paprašė tarptautinės apsaugos anksčiausiu įmanomu laiku, nebent jis arba ji gali nurodyti tinkamą priežastį, dėl ko to nepadarė;
- e) yra nustatyta, kad prašytojas yra patikimas.“

6 Minėtos direktyvos 15 straipsnio c punktas suformuluotas taip:

„Smurto veiksmus sudaro:

<...>

- c) rimta ir asmeninė grėsmė civilio gyvybei ar asmeniui dėl neapgalvoto [nesirenkamojo] smurto tarptautinio ar vidaus ginkluoto konflikto metu.“

Direktyva 2005/85

7 Direktyva 2005/85 buvo pakeista ir panaikinta 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (OL L 180, 2013, p. 60). Tačiau, kadangi Airija nedalyvavo priimant šią direktyvą ir ji nėra jai privaloma, šiai valstybei narei ir toliau taikoma Direktyva 2005/85.

8 Direktyvos 2005/85 11 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„Tiek valstybės narės, tiek prieglobsčio prašytojai yra suinteresuoti, kad sprendimai dėl prieglobsčio prašymų būtų priimami kuo skubiau. Prieglobsčio prašymų nagrinėjimo organizavimas turėtų būti paliktas valstybių narių nuožiūrai, kad pagal savo nacionalinius poreikius jos galėtų tam tikrų prašymų nagrinėjimui skirti pirmenybę ar jį paspartinti atsižvelgiant į šioje direktyvoje išdėstytus reikalavimus.“

9 Šios direktyvos 2 straipsnio b–e punktuose pateikiamos šios apibrėžtys:

„Šioje direktyvoje:

<...>

- b) „prašymas“ arba „prieglobsčio prašymas“ – trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pateiktas prašymas, kuris gali būti laikomas tarptautinės apsaugos valstybėje narėje prašymu pagal [1951 m. liepos 28 d. Ženevoje pasirašytą Konvenciją dėl pabėgėlių statuso (*Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys*, 189 t., p. 150, 1954 m., Nr. 2545), papildytą 1967 m. sausio 31 d. Niujorke priimtu Protokolu dėl pabėgėlių statuso]. Dėl kiekvieno tarptautinės apsaugos prašymo daroma prielaida, kad tai yra prieglobsčio prašymas, jeigu atitinkamas asmuo aiškiai neprašo kitokios apsaugos, dėl kurios gali būti kreipiamasi atskirai;
- c) „prašytojas“ arba „prieglobsčio prašytojas“ – trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, pateikęs prieglobsčio prašymą, dėl kurio dar nėra priimtas galutinis sprendimas;
- d) „galutinis sprendimas“ – sprendimas, ar pagal Direktyvą 2004/83/EB pabėgėlio statusas bus suteiktas trečiosios šalies piliečiui ar asmeniui be pilietybės, kuriam daugiau netaikomos teisės gynimo priemonės pagal šios direktyvos V skyrių nepriklausomai nuo to, ar dėl tokios teisės gynimo priemonės poveikio prašytojams leidžiama likti atitinkamose valstybėse narėse, laukiant sprendimo, laikantis šios direktyvos III priedo;
- e) „sprendžiančioji institucija“ – bet kokia pusiau teisminė arba administracinė institucija valstybėje narėje, atsakinga už prieglobsčio prašymų nagrinėjimą ir kompetentinga priimti pirmosios instancijos sprendimus tokiais atvejais, laikantis I priede nurodytos tvarkos[.]“

10 Minėtos direktyvos 8 straipsnio 2 ir 3 dalyse numatyta:

„2. Valstybės narės užtikrina, kad sprendžiančiosios institucijos sprendimai dėl prieglobsčio prašymų būtų priimami po tinkamo nagrinėjimo. Tuo tikslu valstybės narės užtikrina, kad:

- a) prašymai būtų nagrinėjami ir sprendimai priimami individualiai, objektyviai ir nešališkai;
- b) būtų gaunama tiksli naujausia informacija iš įvairių šaltinių, pavyzdžiui, iš Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių komisaro (JTVPK), apie bendrą padėtį prieglobsčio prašytojų kilmės šalyse ir, jei būtina, šalyse, kurias jie kirto tranzitu, ir kad tokia informacija būtų prieinama už prašymų nagrinėjimą ir sprendimų priėmimą atsakingam personalui;
- c) prašymus nagrinėjantis ir sprendimus priimantis personalas turėtų žinių apie atitinkamas teisės normas, taikytinas prieglobsčio ir pabėgėlių teisės srityje.

3. V skyriuje nurodytos valdžios institucijos per sprendžiančiąją instituciją, prašytoją arba kitu būdu turi gauti bendrą 2 dalies b punkte nurodytą informaciją, reikalingą jų darbui atlikti.“

11 Tos pačios direktyvos 23 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. Valstybės narės svarsto prieglobsčio prašymus nagrinėjimo procedūros metu pagal II skyriaus pagrindinius principus ir garantijas.

2. Valstybės narės, nepažeisdamos tinkamo ir išsamaus nagrinėjimo principo, užtikrina, kad tokia procedūra būtų kuo greičiau baigta.

Kai sprendimo negalima priimti per šešis mėnesius, valstybės narės užtikrina, kad atitinkamam prašytojui:

a) būtų pranešta apie uždelsimą; arba

b) jam paprašius, būtų suteikta informacija apie laikotarpį, per kurį tikimasi priimti sprendimą dėl jo prašymo. Tokia informacija neįpareigoja valstybės narės priimti sprendimo dėl atitinkamo prašytojo per tą laikotarpį.“

12 Direktyvos 2005/85 28 straipsnio 1 dalyje numatyta:

Nepažeisdamos 19 ir 20 straipsnių, valstybės narės gali laikyti nepagrįstu prieglobsčio prašym[ą] tik tada, jeigu sprendžiančioji institucija nustato, kad prašytojas neatitinka pabėgėlio statuso reikalavimų pagal Direktyvą 2004/83/EB.“

13 Direktyvos 2005/85 39 straipsnio 1 dalies a punkte ir 4 dalyje nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad prieglobsčio prašytojai turėtų teisę į veiksmingą teisės gynimo priemonę, kurią galėtų panaudoti teisme, kad galėtų apskųsti:

a) sprendimą, priimtą dėl prieglobsčio prašymo <...>

<...>

4. Valstybės narės gali nustatyti terminus teismui nagrinėti sprendžiančiosios institucijos sprendimą pagal 1 dalį.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

14 X yra Pakistano pilietis, atvykęs į Airiją 2015 m. liepos 1 d. – po to, kai 2011–2015 m. gyveno Jungtinėje Karalystėje, kur nepateikė tarptautinės apsaugos prašymo.

15 2015 m. liepos 2 d. X Airijoje pateikė prašymą suteikti pabėgėlio statusą. Šis prašymas, iš pradžių grįstas melaginga informacija, kurią X paneigė per pirmąjį pokalbį, buvo grindžiamas tuo, kad jis buvo netoli bombos sprogdymo per teroristinį incidentą, įvykusį per laidotuves Pakistane, dėl kurio žuvo apie keturiasdešimt asmenų, iš kurių du jis pažinojo. Jis teigė, kad šis įvykis jį labai sukrėtė,

todėl jis bijojo gyventi Pakistane, ir mano, kad, jei būtų ten gražintas, galėtų patirti didelę žalą. Jis tvirtino, kad kenčia nuo nerimo, depresijos ir nemigos. 2016 m. lapkričio 14 d. sprendimu *Refugee Applications Commissioner* (Pabėgėlių prašymų komisaras, Airija) atmetė šį prašymą.

- 16 2016 m. gruodžio 2 d. X apskundė šį sprendimą *Refugee Appeals Tribunal* (Skundus dėl pabėgėlių nagrinėjantis teismas, Airija). Procesas, susijęs su šio skundo nagrinėjimu, buvo sustabdytas atsižvelgiant į įstatymų pakeitimus, padarytus 2016 m. gruodžio 31 d. įsigaliojus *International Protection Act 2015* (2015 m. Įstatymas dėl tarptautinės apsaugos), kuriuo buvo suvienodintos anksčiau taikytos įvairios tarptautinės apsaugos procedūros ir, be kita ko, įsteigtas *International Protection Office* (Tarptautinės apsaugos biuras, toliau – IPO) bei IPAT.
- 17 2017 m. kovo 13 d. X pateikė prašymą suteikti papildomą apsaugą. IPO sprendimas atmesti šį prašymą taip pat buvo apskūstas IPAT.
- 18 2019 m. vasario 7 d. IPAT abu skundus atmetė.
- 19 2019 m. balandžio 7 d. X pateikė *High Court* (Aukštasis teismas, Airija) kasacinį skundą, prašydamas panaikinti šį IPAT sprendimą.
- 20 Grįsdamas šį skundą jis tvirtina, kad, pirma, IPAT susipažino su neišsamia ir pasenusia 2015–2017 m. informacija apie kilmės šalį, todėl neatsižvelgė į padėtį Pakistane 2019 m. vasario 7 d. sprendimo priėmimo dieną. Be to, IPAT tinkamai neišnagrinėjo turimos informacijos.
- 21 Antra, terminas priimti sprendimą dėl 2015 m. liepos 2 d. prašymo yra akivaizdžiai nepagrįstas ir juo pažeidžiamas veiksmingumo principas, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnis ir Direktyvoje 2005/85 nustatyti būtinausi procedūriniai reikalavimai.
- 22 Trečia, IPAT buvo pranešta apie X psichinės sveikatos būklę, bet šis teismas nesiėmė jokių veiksmų, kad įsitikintų, jog jis turi visus įrodymus, būtinus siekiant tinkamai išnagrinėti prašymus. Pirmiausia IPAT turėjo paprašyti, kad būtų pateikta medicininė teismo eksperto išvada, paprastai naudojama kankinimus išgyvenusio asmens prieglobsčio prašymui pagrįsti, arba kokia nors kita ekspertų ataskaita dėl jo psichinės sveikatos būklės.
- 23 Ketvirta, kilus abejonių dėl kitų jo prašymui reikšmingų aplinkybių, jos nebuvo vertinamos taip, kaip palanku jam, net jo psichinės sveikatos būklė nebuvo tinkamai nustatyta ir į ją nebuvo atsižvelgta. Taigi nebuvo patikrinta jo argumentuose nurodyta svarbi informacija arba į ją nebuvo atsižvelgta, taip pat kompetentingos institucijos su juo visiškai nebendradarbiavo, be kita ko, kiek tai susiję su minėta medicinine teismo ekspertize.
- 24 Penkta, šios bylos aplinkybėmis atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjas pagrindinėje byloje pripažino, kad pirminė jo nurodytų įvykių versija buvo neteisinga ir kad jis galimai turi psichikos sveikatos problemų, neracionalu nuspręsti, kad jis nepatikimas, kiek tai susiję su esminiais jo argumentavimo aspektais.
- 25 *High Court* (Aukštasis teismas) pirmiausia mano, kad IPAT nepasirūpino gauti nei naujausios informacijos, susijusios su kilmės šalimi, nei medicininės teisinės ekspertizės išvados. Vis dėlto jam kyla klausimas, ar pagal Sąjungos teisę IPAT privalėjo gauti tokią eksperto išvadą ir ar su Sąjungos teise suderinama vadovaujantis nacionaline teise reikalauti, kad X, siekdamas, kad būtų panaikintas IPAT sprendimas, įrodytų žalą, kurią lėmė šis pareigos nevykdymas.

- 26 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, kaip vertinti tai, kad nuo 2015 m. liepos 2 d. prašymo pateikimo iki IPAT sprendimo priėmimo 2019 m. vasario 7 d. praėjo daugiau kaip treji metai ir šeši mėnesiai; jis šį sprendimo priėmimo laikotarpį galėtų laikyti nepagrįstu.
- 27 Galiausiai šis teismas išreiškė abejonių, ar vieno melagingo teiginio, kurį X paaiškino prieš jį atsiimdamas, kai tik atsirado galimybė, gali pakakti tam, kad būtų galima pagrįstai suabejoti bendru X patikimumu.
- 28 Šiomis aplinkybėmis *High Court* (Aukštasis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikti šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar tokiomis aplinkybėmis, kai nagrinėjant papildomos apsaugos prašymą visiškai nebuvo vykdoma bendradarbiavimo pareiga, kaip nurodyta 2012 m. lapkričio 22 d. Teisingumo Teismo sprendimo *M.* (C-277/11, ECLI:EU:C:2012:744) 66 punkte, tokio prašymo nagrinėjimas tapo visiškai neveiksmingas, kaip tai suprantama pagal 2015 m. spalio 15 d. Sprendimą *Komisija / Vokietija* (C-137/14, ECLI:EU:C:2015:683)?
  2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar dėl minėto bendradarbiavimo pareigos nevykdymo, nesant kitų aplinkybių, šis sprendimas turi būti panaikintas prašytojo naudai?
  3. Jei į antrąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, kam tenka pareiga įrodyti, kai tokia pareiga taikoma, kad sprendimas dėl prašymo atmetimo būtų galėjęs būti kitoks, jei sprendimą priėmęs subjektas būtų tinkamai bendradarbiavęs?
  4. Ar dėl to, kad sprendimas dėl prašytojo tarptautinės apsaugos prašymo nepriimtas per pagrįstą laikotarpį, jam suteikiama teisė kreiptis dėl tokio sprendimo panaikinimo, kai jis priimamas?
  5. Ar laikas, kurio prireikė keičiant valstybėje narėje taikomą prieglobsčio apsaugos sistemą, atleidžia tą valstybę narę nuo pareigos taikyti tarptautinės apsaugos sistemą, pagal kurią sprendimas dėl tokio apsaugos prašymo būtų priimtas per pagrįstą laiką?
  6. Jeigu sprendimą dėl tarptautinės apsaugos priimančiam subjektui nepakanka įrodymų dėl prašytojo psichinės sveikatos būklės, tačiau yra tam tikrų įrodymų, kad prašytojas gali susidurti su tokiais sunkumais, ar, remiantis 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendime *M.* (C-277/11, EU:C:2012:744, 66 punktas) minėta bendradarbiavimo pareiga ar kitais pagrindais, šis sprendimą priimančias subjektas prieš priimdamas galutinį sprendimą turi pareigą atlikti papildomą tyrimą ar bet kokią kitą pareigą?
  7. Ar valstybė narė, vykdydama [Direktyvos 2004/83] 4 straipsnio 1 dalyje numatytą pareigą įvertinti atitinkamas prašymo aplinkybes, gali pripažinti, kad bendras prašytojo patikimumas nenustatytas dėl vieno melo atvejo, kuris vėliau buvo paaiškintas ir atsiimtas pirmai pagrįstai galimybei pasitaikius, nesant jokių kitų priežasčių?“

Dėl proceso Teisingumo Teisme

- 29 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašė nagrinėti bylą pagal prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą, numatytą Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23a straipsnyje ir Teisingumo Teismo procedūros reglamento 107 straipsnyje.

- 30 2021 m. gruodžio 17 d. Teisingumo Teismas, vadovaudamasis teisėjo pranešėjo siūlymu ir išklaušęs generalinį advokatą, nusprendė netenkinti šio prašymo, nes šis teismas nepateikė jokios informacijos, leidžiančios konstatuoti, kad būtų skubu priimti sprendimą šioje byloje. Konkrečiai kalbant, minėtas teismas nenurodė nei kad X taikomas suėmimas, nei juo labiau motyvų, dėl kurių Teisingumo Teismo atsakymai galėjo turėti lemiamą reikšmę galimam jo paleidimui į laisvę.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtimumo

- 31 Pirma, IPAT ir kt. pažymi, kad, priešingai, nei galima suprasti iš pirmojo klausimo formuluotės, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nei konstatavo visiško kompetentingoms institucijoms tenkančios bendradarbiavimo pareigos pažeidimo, nei tai galėjo konstatuoti remdamasis jo nagrinėjamos bylos faktinėmis aplinkybėmis. Todėl šis klausimas yra hipotetinis ir Teisingumo Teismo prašoma priimti lemiamą sprendimą dėl pagrindinės bylos faktinių aplinkybių, o tai nepriklauso jo kompetencijai. Tokie argumentai turi įtakos ir antrajam, ir trečiajam klausimams, nes jie glaudžiai susiję su pirmuoju klausimu.
- 32 Antra, ketvirtasis ir penktasis klausimai taip pat yra hipotetiniai, nes *High Court* (Aukštasis teismas) nenustatė pareigos priimti sprendimą per pagrįstą terminą neįvykdymo.
- 33 Trečia, atsakymas į šeštąjį klausimą nėra būtinas, nes IPAT atsižvelgė į X pateiktus medicininius įrodymus ir jų neginčijo.
- 34 Ketvirta, septintasis klausimas yra hipotetinis, nes X patikslino, kad neginčija IPAT išvadų dėl jo patikimumo ir kad pripažinta melagystė, priešingai, nei teigiama šiame klausime, nebuvo vienintelė aplinkybė, dėl kurios IPAT nusprendė, kad X patikimumas nebuvo įrodytas. Iš tiesų X tik labai vėlai nurodė pagrindines aplinkybes, susijusias su praeities įvykiais, ir savo pradiniam prašyme neprašė tarptautinės apsaugos.
- 35 Remiantis suformuota jurisprudencija, per procedūrą pagal SESV 267 straipsnį tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į konkrečios bylos ypatumus, turi įvertinti ir prejudicinio sprendimo būtinumą savo sprendimui, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl iš principo Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą tuo atveju, jei pateikiami klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu (2022 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *VD ir SR, C-339/20 ir C-397/20*, EU:C:2022:703, 56 punktas).
- 36 Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo, tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos aplinkybėmis arba dalyku, kai problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi būtinos faktinės ir teisinės informacijos, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (2022 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *VD ir SR, C-339/20 ir C-397/20*, EU:C:2022:703, 57 punktas).
- 37 Be to, laikydamasis Europos Sąjungos ir nacionalinių teismų kompetencijos paskirstymo, Teisingumo Teismas turi atsižvelgti į faktinį ir teisinį prašyme priimti prejudicinį sprendimą suformuluotų prejudicinių klausimų kontekstą (2022 m. spalio 20 d. Sprendimo *Centre public d'action sociale de Liège (Sprendimo grąžinti panaikinimas arba galiojimo sustabdymas)*, C-825/21, EU:C:2022:810, 35 punktas).

- 38 Taigi, kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas apibrėžė faktines ir teisines aplinkybes, kuriomis kyla jo užduodami klausimai, Teisingumo Teismas neturi tikrinti jų tikslumo (2019 m. kovo 5 d. Sprendimo *Eesti Pagar*, C-349/17, EU:C:2019:172, 50 punktą).
- 39 Nagrinėjama atveju, pirma, iš pirmojo–trečiojo klausimų matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar nurodytos faktinės aplinkybės yra pareigos bendradarbiauti pažeidimas ir kokias išvadas jis prireikus turi padaryti atsižvelgdamas į nacionalinėje teisėje šio teismo kompetencijai nustatytas ribas. Priešingai, nei teigia IPAT ir kt., šie klausimai nėra hipotetiniai, nes jie yra pagrindinės bylos esmė. Be to, Teisingumo Teismo prašoma atsakyti į šiuos klausimus aiškinant Sąjungos teisę, todėl jis gali tai padaryti nepriimdamas lemiamo sprendimo dėl pagrindinės bylos faktinių aplinkybių.
- 40 Antra, kadangi iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą aiškiai matyti, kad *High Court* (Aukštasis teismas) ketina konstatuoti pareigos priimti sprendimą per pagrįstą terminą neįvykdymą, ketvirtasis ir penktasis klausimai negali būti hipotetiniai motyvuojant vien tuo, kad šis teismas dar nepadarė tokios išvados.
- 41 Trečia, tai, kad IPAT atsižvelgė į X pateiktus medicininius įrodymus ir jų neginčijo, niekaip nepaneigia šeštojo klausimo, susijusio su galima pareiga atlikti papildomą medicininę teismo ekspertizę, svarbos.
- 42 Ketvirta, prieštaraudami septintojo klausimo priimtinumui IPAT ir kt. ginčija prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo konstatuotas faktines aplinkybes ir šio teismo atliktą šio klausimo svarbos sprendžiant ginčą pagrindinėje byloje vertinimą. Tačiau Teisingumo Teismas neturi vietoj prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo spręsti nei dėl faktinių aplinkybių konstatavimo, nei dėl tokio vertinimo.
- 43 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad IPAT ir kt. prieštaravimai dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumą turi būti atmesti kaip nepagrįsti.

Dėl pirmojo ir šeštojo klausimų, susijusių su pareiga bendradarbiauti

- 44 Pirmuoju ir šeštoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad šioje nuostatoje numatyta bendradarbiavimo pareiga įpareigoja sprendžiančiąją instituciją gauti, pirma, naujausią informaciją apie visus reikšmingus faktus, susijusius su bendra situacija prieglobsčio ir tarptautinės apsaugos prašytojo kilmės šalyje, ir antra, medicininę teismo ekspertizę apie jo psichikos sveikatą, kai yra psichikos sveikatos problemų požymių, galinčių kilti dėl trauminio įvykio šioje kilmės šalyje.
- 45 Pirmiausia pažymėtina, kad Direktyvos 2004/83 4 straipsnis, kaip matyti iš jo pavadinimo, susijęs su „faktų ir aplinkybių įvertinimu“.
- 46 Pagal šios nuostatos 1 dalį, pirma, valstybės narės gali laikyti prašytojo pareiga kuo greičiau pateikti visą informaciją tarptautinės apsaugos prašymui pagrįsti. Antra, valstybės narės pareiga – bendradarbiaujant su prašytoju įvertinti atitinkamą su jo prašymu susijusią informaciją.
- 47 Kaip Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, faktų ir aplinkybių vertinimas vyksta dviem atskirais etapais. Pirmasis etapas susijęs su faktinių aplinkybių, kurios gali būti prašymą pagrindžiantys įrodymai, nustatymu, o antrasis etapas – su šių įrodymų teisiniu vertinimu,

siekiant nuspręsti, ar, atsižvelgiant į konkrečiu atveju susiklosčiusias aplinkybes, yra įvykdytos esminės sąlygos dėl tarptautinės apsaugos suteikimo, numatytos Direktyvos 2004/83 9 ir 10 arba 15 straipsniuose (2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *M.*, C-277/11, EU:C:2012:744, 64 punktas).

- 48 Nors pagal Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 1 dalį prašytojas privalo kuo greičiau pateikti visą informaciją tarptautinės apsaugos prašymui pagrįsti, Teisingumo Teismas jau yra paaiškinęs, kad, siekiant nustatyti ir papildyti reikšmingą prašymo informaciją, valstybių narių valdžios institucijos prireikus turi aktyviai su juo bendradarbiauti, nes šioms institucijoms taip pat dažnai gali būti paprasčiau nei prašytojui gauti tam tikrus dokumentus ir su jais susipažinti (2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *M.*, C-277/11, EU:C:2012:744, 65 ir 66 punktus).
- 49 Kiek tai susiję su šio bendradarbiavimo apimtimi, iš šios nuostatos konteksto, visų pirma iš Direktyvos 2005/85 4 straipsnio 1 dalies ir 8 straipsnio 2 dalies, matyti, kad sprendžiančiosios institucijos sprendimai dėl prieglobsčio prašymų turi būti priimami tinkamai juos išnagrinėjus (2018 m. sausio 25 d. Sprendimo *F*, C-473/16, EU:C:2018:36, 40 punktas).
- 50 Konkrečiai kalbant, kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 59 punkte, vertinimas, ar nustatytos aplinkybės kelia tokią grėsmę, kad atitinkamas asmuo, atsižvelgdamas į savo individualią situaciją, gali pagrįstai baimintis, kad iš tikrųjų jam bus taikomi persekiojimo veiksmai, bet kuriuo atveju turi būti atliekamas atidžiai ir atsargiai, nes kyla klausimų dėl žmogaus neliečiamumo ir asmens laisvių, o šie klausimai susiję su pagrindinėmis Sąjungos vertybėmis (2010 m. kovo 2 d. Sprendimo *Salahadin Abdulla ir kt.*, C-175/08, C-176/08, C-178/08 ir C-179/08, EU:C:2010:105, 89 ir 90 punktai).
- 51 Antra, kaip matyti iš Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 3 dalies a–c punktų ir 5 dalies, tarptautinės apsaugos prašymas vertinamas išnagrinėjus tokį prašymą individualiai, atsižvelgiant, be kita ko, į visus svarbius faktus, susijusius su prašytojo kilmės šalimi sprendimo priėmimo dėl prašymo metu, jo pateiktą svarbią informaciją ir svarbius dokumentus, individualią padėtį ir asmenines aplinkybes. Prireikus kompetentinga institucija taip pat turi atsižvelgti į pateiktus paaiškinimus, kodėl nebuvo pateikta įrodymų, ir apskritai į tai, ar prašytoju galima tikėti (pagal analogiją žr. 2018 m. sausio 25 d. Sprendimo *F*, C-473/16, EU:C:2018:36, 41 punktą).
- 52 Taip pat reikia priminti, kad, kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 58 punkte, pagal Direktyvos 2005/85 28 straipsnio 1 dalį valstybės narės gali laikyti prieglobsčio prašymą nepagrįstu tik tuo atveju, jei sprendžiančioji institucija nustato, kad prašytojas neatitinka pabėgėlio statuso pagal Direktyvą 2004/83 reikalavimų.
- 53 Taigi, kai asmuo atitinka Direktyvos 2004/83 9 ir 10 ar 15 straipsniuose numatytus tarptautinės apsaugos materialinius reikalavimus, valstybės narės privalo, atsižvelgusios į šioje direktyvoje numatytus nesuteikimo pagrindus, suteikti prašomą tarptautinę apsaugą, nes šios valstybės šiuo klausimu neturi diskrecijos (šiuo klausimu žr. 2019 m. liepos 29 d. Sprendimo *Torubarov*, C-556/17, EU:C:2019:626, 50 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 54 Iš šio sprendimo 48–53 punktuose primintos jurisprudencijos matyti, kad Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 1 dalyje numatyta bendradarbiavimo pareiga reiškia, kad sprendžiančioji institucija, šiuo atveju IPAT, negali tinkamai išnagrinėti prašymų ir todėl pripažinti prašymo nepagrįstu tuomet, kai priimamas sprendimas dėl prašymo, neatsižvelgusi, pirma, į visas svarbias faktines aplinkybes, susijusias su bendra situacija kilmės šalyje, ir, antra, į visas svarbias aplinkybes, susijusias su prašytojo individualiu statusu ir asmenine padėtimi.

- 55 Kalbant apie svarbias faktines aplinkybes, susijusias su bendra padėtimi kilmės šalyje, pažymėtina, kad iš kartu aiškinamų Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 1 dalies ir Direktyvos 2005/85 8 straipsnio 2 dalies b punkto matyti, jog valstybės narės turi užtikrinti, kad būtų gauta tiksli naujausia informacija apie bendrą padėtį prieglobsčio prašytojų kilmės šalyse ir prireikus šalyse, per kurias jie vyko tranzitu (2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *M.*, C-277/11, EU:C:2012:744, 67 punktą).
- 56 Kiek tai susiję su svarbiomis aplinkybėmis, susijusiomis su prašytojo individualiu statusu ir asmenine padėtimi, reikia priminti, kad Direktyvos 2005/85 nuostatomis neribojamos priemonės, kuriomis gali naudotis kompetentingos valdžios institucijos, visų pirma neatmetama galimybė skirti ekspertizę atliekant faktų ir aplinkybių vertinimą, kad būtų galima tiksliau nustatyti realius prašytojo tarptautinės apsaugos poreikius, su sąlyga, kad tuo atveju, jei skiriama ekspertizė, ji turi būti atliekama laikantis kitų reikšmingų Sąjungos teisės nuostatų, be kita ko, Chartijos užtikrinamų pagrindinių teisių (šiuo klausimu žr. 2018 m. sausio 25 d. Sprendimo *F.*, C-473/16, EU:C:2018:36, 34 ir 35 punktus).
- 57 Taigi reikalaujamas individualus vertinimas, be kita ko, gali apimti medicininę teismo ekspertizę, jei paaiškėja, kad tokia ekspertizė yra būtina arba svarbi siekiant rūpestingai ir apdairiai įvertinti realius prašytojo tarptautinės apsaugos poreikius, su sąlyga, kad tokios ekspertizės skyrimas atitinka, be kita ko, Chartijoje užtikrinamas pagrindines teises.
- 58 Iš to matyti, kad sprendžiančioji institucija turi diskreciją, susijusią su tokios ekspertizės būtinybe ir svarba, ir kai ji konstatuoja tokią būtinybę ar svarbą, ji turi bendradarbiauti su prašytoju, kad ją būtų atlikta, paisydama pirmesniame punkte nurodytų ribų.
- 59 Galiausiai, kadangi iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad *High Court* (Aukštasis Teismas) konkrečiai klausia, ar šio sprendimo 54–58 punktuose padarytos išvados taikomos ir IPAT, reikia pažymėti, kad šis teismas, atsakydamas į Teisingumo Teismo pateiktą klausimą, patikslino, jog iš taikytinų Airijos teisės aktų matyti, kad IPAT turi atlikti išsamią ir *ex nunc* IPO sprendimų kontrolę, visų pirma jis turi teisę reikalauti, kad teisingumo ir lygybės ministras atliktų tyrimus ar suteiktų jam informacijos, ir kad IPAT gali, be kita ko, remdamasis tokiais įrodymais, patvirtinti IPO sprendimus arba juos panaikinti ir privalomai rekomenduoti suteikti pabėgėlio ar papildomos apsaugos statusą.
- 60 Tokiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad minėtos išvados taip pat taikomos IPAT. Iš tiesų atliekant tokią IPAT sprendimo motyvų pagrįstumo kontrolę reikia gauti ir išnagrinėti tikslią ir naujausią informaciją apie pareiškėjo kilmės šalyje buvusią padėtį, kuria, be kita ko, grindžiamas šis sprendimas, taip pat galimybę nurodyti taikyti tyrimo priemones, kad būtų galima priimti sprendimą *ex nunc*. Taigi gali būti reikalaujama, kad IPAT gautų ir ištirtų tokią tikslią ir naujausią informaciją, įskaitant medicininę teismo ekspertizę, kuri laikoma svarbia ar būtina.
- 61 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį ir šeštąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip: pagal šioje nuostatoje nustatytą pareigą bendradarbiauti sprendžiančioji institucija turi gauti tikslią ir naujausią informaciją apie visus svarbius faktus, susijusius su bendra padėtimi prieglobsčio ir tarptautinės apsaugos prašytojo kilmės šalyje, taip pat teismo ekspertizės dėl prašytojo psichinės sveikatos išvadą, jeigu yra įrodymų, kad psichikos sveikatos problemų gali kilti dėl trauminio įvykio toje kilmės šalyje ir jeigu tokia ekspertizė yra būtina arba svarbi siekiant įvertinti tikrąjį prašytojo tarptautinės apsaugos poreikį, su sąlyga, kad tokia ekspertizės atlikimo tvarka visų pirma atitinka Chartijoje garantuojamas pagrindines teises.

Dėl antrojo ir trečiojo klausimų, susijusių su pareigos bendradarbiauti pažeidimo procesinėmis pasekmėmis

- 62 Antruoju ir trečiuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad vien konstatavimas, jog vykdant nacionalinėje teisėje numatytą antros pakopos teisminę kontrolę buvo pažeista šioje nuostatoje numatyta pareiga bendradarbiauti, turi lemti sprendimo atmesti skundą, pateiktą dėl sprendimo atmesti tarptautinės apsaugos prašymą, panaikinimą, o gal tarptautinės apsaugos prašytojas gali būti įpareigotas įrodyti, kad sprendimas atmesti skundą galėjo būti kitoks, jei tokio pažeidimo nebūtų buvę.
- 63 Pirmiausia reikia pažymėti, kad pagal prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo šiame prašyme ir atsakyme į Teisingumo Teismo pateiktą klausimą pateiktą informaciją IPAT turi būti laikomas pirmosios instancijos teismu, kuriam patiktos Direktyvos 2005/85 39 straipsnyje numatytos teisminės kontrolės užduotys. Būtent kaip toks jis turi atlikti šio sprendimo 59 punkte nurodytą visapusišką peržiūrą, o tai reiškia, kad jis yra kompetentingas priimti sprendimą *ex nunc*, remdamasis jam pateiktais (prireikus jo prašymu) įrodymais, ir kad, remdamasis šiais įrodymais, jis yra įgaliojamas patvirtinti arba panaikinti IPO sprendimą ir prireikus privalomai rekomenduoti suteikti pabėgėlio arba papildomos apsaugos statusą. Reikia pridurti, kad Teisingumo Teisme nebuvo teigiama ir iš jo turimos bylos medžiagos nematyti, kad IPO sprendimų, kuriais atmetamas tarptautinės apsaugos prašymas, teisminė kontrolė, kurią turi atlikti IPAT, neatitinka šio 39 straipsnio reikalavimų.
- 64 Iš šio prašymo ir atsakymo matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo ruožtu turi būti laikomas antrosios pakopos teismu, kuriam pavesta, kaip jis patikslino, vykdyti tik ribotą IPAT sprendimų kontrolę dėl kompetencijos viršijimo, esminių teisinių ar faktinių klaidų, tokio sprendimo neracionalumo ar neproporcingumo ir proceso teisingumo ar teisėtų lūkesčių apsaugos principų pažeidimo ir tokio neteisėtumo konstatavimo atveju – šiuos sprendimus panaikinti ir grąžinti bylas pastarajam teismui.
- 65 Kaip dar pažymėjo šis teismas, vis dėlto jis turi nepriimti sprendimo dėl tokio panaikinimo ir bylos grąžinimo, jei paaiškėtų, kad net nesant konstatuoto pažeidimo IPAT sprendimas nebūtų galėjęs būti kitoks. Iš tiesų pagal Airijos teisę šalis, prašanti panaikinti šį sprendimą, privalo įrodyti, kad, nesant šio neteisėtumo, minėtas sprendimas būtų buvęs kitoks.
- 66 Kadangi Direktyvoje 2005/85 nėra jokios taisyklės, susijusios su galimybe pateikti apeliacinį skundą dėl sprendimo dėl skundo, pateikto dėl sprendimo atmesti tarptautinės apsaugos prašymą, arba aiškiai reglamentuojančios galimo apeliacinio skundo tvarką, reikia konstatuoti, kad minėtu 39 straipsniu, siejamu su Chartijos 18 ir 47 straipsniais, suteikiama apsauga apsiriboja viena teismine teisių gynimo priemone ir nereikalauja sukurti kelių teismų pakopų (šiuo klausimu žr. 2018 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (Apeliacinio skundo stabdomasis poveikis)*, C-180/17, EU:C:2018:775, 33 punktą).
- 67 Todėl, nesant Sąjungos taisyklių šiuo klausimu, kiekvienos valstybės narės vidaus teisinėje sistemoje, remiantis procesinio savarankiškumo principu, turi būti nuspręsta, ar įsteigti antrosios pakopos teismą, kuris nagrinėtų apeliacinį skundą dėl teismo sprendimo dėl skundo, kuriuo prašoma panaikinti sprendimą atmesti tarptautinės apsaugos prašymą, ir, jei taip, nustatyti šios antrosios pakopos teismo proceso taisykles, su sąlyga, kad jos nėra mažiau palankios nei taisyklės, reglamentuojančios panašias situacijas, kurioms taikoma vidaus teisė (lygiavertiškumo principas),

ir kad dėl jų netampa praktiškai neįmanoma ar pernelyg sudėtinga pasinaudoti Sąjungos teisės suteiktomis teisėmis (veiksmingumo principas) (šiuo klausimu žr. 2018 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (Apeliacinio skundo sustabdomasis poveikis)*, C-180/17, EU:C:2018:775, 34 ir 35 punktus ir 2021 m. balandžio 15 d. Sprendimo *État belge (Aplinkybės, susiklosčiusios po sprendimo dėl perdavimo priėmimo)*, C-194/19, EU:C:2021:270, 42 punktą).

- 68 Dėl lygiavertiškumo principo reikia pažymėti, kad iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo atsakymo į Teisingumo Teismo jam pateiktą klausimą matyti, kad šio sprendimo 64 ir 65 punktuose nurodytos proceso taisyklės visada taikomos šio teismo vykdomai antrosios pakopos kontrolei: tiek tuomet, kai situacijai taikoma Sąjungos teisė, tiek kai ji patenka į vidaus teisės taikymo sritį.
- 69 Dėl veiksmingumo principo reikia pažymėti, kad, neatrodo, jog dėl pareigos įrodyti, kad nesant konstatuoto bendradarbiavimo pareigos pažeidimo IPO ir (arba) IPAT sprendimas galėjo būti kitoks, taptų praktiškai neįmanoma ar pernelyg sudėtinga pasinaudoti Sąjungos teisės suteiktomis teisėmis, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 70 Iš tiesų, viena vertus, tokia pareiga reiškia ne tai, kad tarptautinės apsaugos prašytojas turi įrodyti, jog sprendimas būtų buvęs kitoks, jei nebūtų šio pažeidimo, o tik tai, kad negalima atmesti galimybės, jog sprendimas galėjo būti kitoks.
- 71 Kita vertus, jeigu iš karto paaikškėja arba jeigu kompetentingai institucijai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme pavyksta įrodyti, prireikus atsakant į tarptautinės apsaugos prašytojo argumentus, kad net ir nesant minėto pažeidimo sprendimas jokiu būdu nebūtų galėjęs būti kitoks, neatrodo, kad egzistuoja pagal Sąjungos teisę suteiktos teisės, kurių įgyvendinimas taptų praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas. Taigi taip prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pats atlieka minėto sprendimo pagrįstumo kontrolę, todėl tokiu atveju panaikinus ir grąžinus bylą IPAT ši kontrolė galėtų būti dubliuojama, o procesas be reikalo būtų vilkinamas.
- 72 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį ir trečiąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip: vien konstatavimas, jog vykdam nacionalinėje teisėje numatytą antrosios pakopos teisminę kontrolę buvo pažeista šioje nuostatoje numatyta pareiga bendradarbiauti, nebūtinai turi lemti sprendimo atmesti skundą, pateiktą dėl sprendimo atmesti tarptautinės apsaugos prašymą, panaikinimą, kai tarptautinės apsaugos prašytojas gali būti įpareigotas įrodyti, kad sprendimas atmesti skundą galėjo būti kitoks, jei tokio pažeidimo nebūtų buvę.

Dėl ketvirtojo ir penktojo klausimų, susijusių su pagrįstu terminu

- 73 Ketvirtuoju ir penktuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Sąjungos teisė, visų pirma Direktyvos 2005/85 23 straipsnio 2 dalis ir 39 straipsnio 4 dalis, turi būti aiškinama taip, kad terminai nuo, pirma, prieglobsčio prašymo pateikimo iki, antra, sprendžiančiosios institucijos ir kompetentingo pirmosios instancijos teismo sprendimų priėmimo gali būti pateisinti per šiuos terminus valstybėje narėje padarytais teisės aktų pakeitimais, ir, jei taip nėra, ar tam tikrais atvejais dėl vieno ar kito iš šių terminų nepagrįstumo gali būti panaikintas kompetentingo pirmosios instancijos teismo sprendimas.

- 74 Kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 89–93 punktuose, iš Direktyvos 2005/85 struktūros, sistemos ir tikslų visų pirma matyti, kad atitinkamai jos 23 straipsnio 2 dalyje ir 39 straipsnio 4 dalyje numatytus terminus reikia skirti: pirmasis taikomas administracinei procedūrai, o antrasis – teismo procesui.
- 75 Be to, kaip matyti ir iš šių nuostatų teksto, minėti terminai nėra privalomi priimant sprendimą.
- 76 Galiausiai, kadangi pirmojoje iš šių nuostatų numatyta, jog valstybės narės užtikrina, kad administracinė procedūra būtų baigta kuo greičiau, antrojoje iš jų valstybėms narėms aiškiai leidžiama nustatyti terminus, per kuriuos kompetentingas teismas turi išnagrinėti sprendžiančiosios institucijos sprendimą, o Direktyvos 2005/85 11 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad tiek valstybės narės, tiek prašytojai yra suinteresuoti, kad sprendimai dėl prašymų būtų priimami kuo greičiau, šioje direktyvoje reikalaujama skubiai nagrinėti tiek tarptautinės apsaugos prašymus, tiek skundus, pateiktus, be kita ko, dėl sprendimų atmesti tokius prašymus.
- 77 Iš tiesų, siekiant užtikrinti, kad galimybė gauti tarptautinės apsaugos statusą būtų veiksminga, reikia, kad prašymas būtų išnagrinėtas per pagrįstą terminą (šiuo klausimu žr. 2014 m. gegužės 8 d. Sprendimo *N., C-604/12*, EU:C:2014:302, 45 punktą). Be to, iš paties Chartijos 47 straipsnio teksto matyti, kad dėl veiksmingos teisminės gynybos reikalaujama, kad teismas asmens bylą išnagrinėtų, be kita ko, per kuo trumpesnę laiką.
- 78 Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės patikrinti, ar sprendimai, kuriuos atitinkamai administracinės stadijos pabaigoje priėmė IPO, o pirmosios instancijos teismo proceso pabaigoje – IPAT, buvo priimti per pagrįstą terminą, atsižvelgiant į bylos aplinkybes.
- 79 Dėl šių aplinkybių pažymėtina, kad iš jurisprudencijos matyti, jog jeigu procedūros trukmė nėra nustatyta Sąjungos teisės nuostatoje, termino, per kurį buvo priimtas atitinkamas aktas, pagrįstumą reikia vertinti atsižvelgiant į kiekvienos bylos aplinkybių visumą ir, be kita ko, į bylos svarbą suinteresuotajam asmeniui, bylos sudėtingumą ir dalyvaujančių šalių elgesį (šiuo klausimu žr. 2020 m. birželio 25 d. Sprendimo *SATCEN / KF, C-14/19 P*, EU:C:2020:492, 122 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 80 Tačiau prie kiekvienos bylos aplinkybių nepriskiriami teisės aktų pakeitimai, padaryti valstybėje narėje, kol byla buvo nagrinėjama administracinėje ar teisminėje stadijoje. Iš tiesų iš šio sprendimo 76 ir 77 punktuose išdėstytų argumentų matyti, kad valstybės narės privalo užtikrinti, kad šios procedūros būtų užbaigtos kuo greičiau ir bet kuriuo atveju per pagrįstą terminą. Todėl, pateisindamos galimus šio reikalavimo pažeidimus, jos negali remtis jų kompetencijai priskiriamomis aplinkybėmis, pavyzdžiui, teisės aktų pakeitimais.
- 81 Vis dėlto, kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 103–105 punktuose, galimas reikalavimo nagrinėti bylas per pagrįstą terminą tarptautinės apsaugos srityje pažeidimas tiek administracinėje, tiek teismo stadijoje savaime negali lemti to, kad panaikinamas sprendimas, kuriuo atmestas skundas dėl sprendimo, kuriuo nepatenkintas tarptautinės apsaugos prašymas, panaikinimo, nebent dėl pagrįsto termino viršijimo buvo pažeista teisė į gynybą.
- 82 Iš tiesų, kadangi sprendimai dėl tarptautinės apsaugos prašymų pagrįstumo turi būti nagrinėjami atsižvelgiant į Direktyvoje 2004/83 numatytus materialinius tokios apsaugos suteikimo kriterijus, pagrįsto termino nesilaikymas, nesant įrodymų, kad pernelyg ilga administracinės ar teisminės

procedūros trukmė turėjo įtakos ginčo baigčiai, negali lemti ginčijamo administracinio ar teismo sprendimo panaikinimo (šiuo klausimu žr. 2014 m. gegužės 8 d. Sprendimo *Bolloré / Komisija*, C-414/12 P, nepaskelbtas, EU:C:2014:301, 84 punktą).

- 83 Tačiau jei yra įrodymų, kad pernelyg ilga administracinės procedūros arba teismo proceso trukmė galėjo turėti įtakos bylos baigčiai, pagrįsto termino nesilaikymas gali lemti ginčijamo administracinio ar teismo sprendimo panaikinimą, be kita ko, kai dėl šio nesilaikymo pažeidžiama teisė į gynybą, kuri yra sudedamoji bendrųjų teisės principų, kurių laikymąsi užtikrina Teisingumo Teismas, dalis (pagal analogiją žr. 2011 m. spalio 25 d. Sprendimo *Solvay / Komisija*, C-110/10 P, EU:C:2011:687, 47–52 punktus).
- 84 Taigi, nors Teisingumo Teismui pateiktoje bylos medžiagoje nėra jokių įrodymų, kad dėl vieno ar kito iš dviejų pagrindinėje byloje nagrinėjamų terminų nepagrįstumo buvo pažeista X teisė į gynybą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti šią aplinkybę.
- 85 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į ketvirtąjį ir penktąjį klausimus reikia atsakyti, kad Sąjungos teisė, visų pirma Direktyvos 2005/85 23 straipsnio 2 dalis ir 39 straipsnio 4 dalis, turi būti aiškinama taip:
- terminų, kurie praėjo nuo prieglobsčio prašymo pateikimo iki sprendžiančiosios institucijos ir kompetentingo pirmosios instancijos teismo sprendimų priėmimo, negalima pateisinti per šiuos laikotarpius padarytais nacionalinės teisės aktų pakeitimais ir
  - vien vieno ar kito iš šių terminų nepagrįstumas negali pateisinti kompetentingo pirmosios instancijos teismo sprendimo panaikinimo, nesant įrodymų, kad pernelyg ilga administracinės procedūros ar teismo proceso trukmė turėjo įtakos bylos baigčiai.

Dėl septintojo klausimo, susijusio su bendru prašytojo patikimumu

- 86 Septintuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 5 dalies e punktas turi būti aiškinamas taip, kad pirminiame tarptautinės apsaugos prašyme pateiktas melagingas pareiškimas, kurį prieglobsčio prašytojas paaiškino ir atsiėmė, kai tik atsirado galimybė, yra toks, dėl kurio savaime negalima nustatyti bendro prieglobsčio prašytojo patikimumo, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.
- 87 Pagal Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 5 dalį, kai valstybės narės taiko principą, pagal kurį prašytojas privalo pagrįsti savo prašymą, ir kai tam tikri prašytojo pareiškimų aspektai nėra pagrįsti dokumentais ar kitais įrodymais, tokių faktų nereikia patvirtinti, jei tenkinamos šios nuostatos a–e punktuose išvardytos sąlygos.
- 88 Šios kumuliacinės sąlygos susijusios su tuo, kad prašytojas nedelsdamas pateikė tarptautinės apsaugos prašymą, iš tikrųjų stengėsi pagrįsti savo prašymą, pateikė visą turimą svarbią informaciją, pateikė patenkinamą paaiškinimą, kodėl nėra kitų įrodymų, prašytojo pareiškimai laikomi nuosekliais ir tikėtiniais, jiems neprieštarauja žinoma ir su jo prašymu susijusi bendra ir konkreti informacija ir buvo galima įrodyti bendrą prašytojo patikimumą.
- 89 Taigi iš Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 5 dalies matyti, kad, kai šios nuostatos a–e punktuose išvardytos sąlygos nėra įvykdytos kumuliatyviai, prieglobsčio prašytojų pareiškimus, kurie nėra pagrįsti įrodymais, gali reikėti patvirtinti (šiuo klausimu žr. 2014 m. gruodžio 2 d. Sprendimo *A ir kt.*, C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, 51 punktą).

- 90 Iš to matyti, kad bendras prieglobsčio prašytojo patikimumas yra vienas iš veiksnių, į kuriuos reikia atsižvelgti siekiant per Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 1 dalyje numatytą pirmąjį vertinimo etapą, susijusį su faktinių aplinkybių, kurios gali būti prašymą pagrindžiantys įrodymai, nustatymu, patikrinti, ar reikia patvirtinti prieglobsčio prašytojų pareiškimus.
- 91 Reikia konstatuoti, kad konkrečiu atveju padarytos išvados, susijusios su Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 5 dalies a–d punktuose nurodytomis sąlygomis, gali turėti įtakos vertinant šios nuostatos e punkte nurodytą bendrą prašytojo patikimumą.
- 92 Tokiomis aplinkybėmis, kaip iš esmės pažymėjo generalinis advokatas išvados 109 punkte, vertinant bendrą prieglobsčio prašytojo patikimumą reikia atsižvelgti ne tik į minėtas Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 5 dalies a–d punktuose nurodytas sąlygas, bet ir, kaip pažymėjo Vokietijos vyriausybė, atliekant bendrą ir individualų vertinimą atsižvelgti į visas kitas reikšmingas bylos aplinkybes.
- 93 Žinoma, atliekant tokią analizę, pradiniam tarptautinės apsaugos prašyme esantis melagingas pareiškimas yra reikšminga aplinkybė, į kurią reikia atsižvelgti. Vis dėlto vien ši aplinkybė negali užkirsti kelio bendrai įrodyti prašytojo patikimumą. Iš tiesų taip pat svarbu tai, kad prieglobsčio prašytojas, gavęs galimybę, paaiškino ir atsiėmė šį melagingą pareiškimą, vietoj šio melagingų pareiškimų nurodyti reikalavimai ir vėlesnis prieglobsčio prašytojo elgesys.
- 94 Galiausiai, jeigu įvertinus visas reikšmingas pagrindinės bylos aplinkybes būtų neįmanoma įrodyti bendro prieglobsčio prašytojo patikimumo, įrodymais nepatvirtintiems jo pareiškimams gali prireikti patvirtinimo – tokiu atveju atitinkamai valstybei narei gali tekti pareiga bendradarbiauti su šiuo prašytoju, kaip priminta, be kita ko, šio sprendimo 47 ir 48 punktuose, kad būtų galima surinkti visą informaciją, galinčią pagrįsti prieglobsčio prašymą.
- 95 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į septintąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 5 dalies e punktas turi būti aiškinamas taip: pirminiame tarptautinės apsaugos prašyme pateiktas melagingas pareiškimas, kurį prieglobsčio prašytojas paaiškino ir atsiėmė, kai tik atsirado galimybė, nėra toks, kad dėl jo nebūtų galima nustatyti bendro prieglobsčio prašytojo patikimumo, kaip apibrėžta šioje nuostatoje.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 96 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

- 1. 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvos 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų 4 straipsnio 1 dalis**

turi būti aiškinama taip:

- pagal šioje nuostatoje nustatytą pareigą bendradarbiauti sprendžiančioji institucija turi gauti tikslią ir naujausią informaciją apie visus svarbius faktus, susijusius su bendra padėtimi prieglobsčio ir tarptautinės apsaugos prašytojo kilmės šalyje, taip pat teismo ekspertizės dėl prašytojo psichinės sveikatos išvadą, jeigu yra įrodymų, kad psichikos sveikatos problemų gali kilti dėl trauminio įvykio, įvykusio toje kilmės šalyje, ir jeigu tokia ekspertizė yra būtina arba svarbi siekiant įvertinti tikrąjį prašytojo tarptautinės apsaugos poreikį, su sąlyga, kad tokia ekspertizės atlikimo tvarka visų pirma atitinka Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje garantuojamas pagrindines teises.
- vykdant nacionalinėje teisėje numatytą antrosios pakopos teisminę kontrolę nustačius šioje nuostatoje numatytos bendradarbiavimo pareigos pažeidimą, savaime nebūtinai turi būti panaikintas sprendimas atmesti skundą dėl sprendimo atmesti tarptautinės apsaugos prašymą, nes tarptautinės apsaugos prašytojui gali tekti įrodyti, kad sprendimas atmesti skundą galėjo būti kitoks, jei tokio pažeidimo nebūtų buvę.

2. Europos Sąjungos teisė, būtent 2005 m. gruodžio 1 d. Tarybos direktyvos 2005/85/EB, nustatančios būtiniausius reikalavimus dėl pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse, 23 straipsnio 2 dalis ir 39 straipsnio 4 dalis, turi būti aiškinama taip:

- terminų, kurie praėjo nuo prieglobsčio prašymo pateikimo iki sprendžiančiosios institucijos ir kompetentingo pirmosios instancijos teismo sprendimų priėmimo, negalima pateisinti per šiuos laikotarpius padarytais nacionalinės teisės aktų pakeitimais ir
- vien vieno ar kito iš šių terminų nepagrįstumas negali pateisinti kompetentingo pirmosios instancijos teismo sprendimo panaikinimo, nesant įrodymų, kad pernelyg ilga administracinės procedūros ar teismo proceso trukmė turėjo įtakos bylos baigčiai.

3. Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 5 dalies e punktas

turi būti aiškinamas taip:

pirminiame tarptautinės apsaugos prašyme pateiktas melagingas pareiškimas, kurį prieglobsčio prašytojas paaiškino ir atsiėmė, kai tik atsirado galimybė, nėra toks, kad dėl jo nebūtų galima nustatyti bendro prieglobsčio prašytojo patikimumo, kaip apibrėžta šioje nuostatoje.

Parašai.